

2025 m. gruodžio 4 d.

Kam: Lietuvos Respublikos Seimo Teisingumo Ir Teisėtvarkos Komitetui

El. paštu: teiseskt@lrs.lt

Kopija: Lietuvos Respublikos Teisingumo Ministerijai

El. paštu: rastine@tm.lt; jolita.slikiene@tm.lt

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO 3.92 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (REG. NR. XVP-888)

Investuotojų Forumas, atstovaujantis Lietuvos investuotojų bendruomenės interesams, pateikia savo poziciją dėl Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso 3.92 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto, registracijos Nr. XVP-888.

Investuotojų Forumas palaiko šį įstatymo projektą, nes:

- (i) tai yra svarbus žingsnis siekiant dar labiau pagerinti sąlygas skatinti Lietuvos žmonių investavimą į finansinius instrumentus ir
- (ii) sukurti geresnes sąlygas užsienio investuotojams, veikiantiems investicinių paslaugų srityje, veikti Lietuvoje.

Projekto svarba investavimo aplinkos gerinimui

Tai, kad investavimo aplinkos gerinimas yra vienas iš svarbiausių valstybės tikslų, patvirtina Kapitalo rinkų tarybos įsteigimas. 2023 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybė įsteigė Kapitalo rinkų tarybą, kuri veikia prie Finansų ministerijos. Tarybos tikslas – skatinti Lietuvos kapitalo rinkos plėtrą, didinti jos konkurencingumą ir prieinamumą tiek vietiniams, tiek užsienio investuotojams. Taryba rengia ir teikia rekomendacijas dėl kapitalo rinkos plėtos kryptių, siekdama sukurti palankią aplinką investavimui ir verslo finansavimui per kapitalo rinką.

Šis įstatymo projektas tiesiogiai prisideda prie Kapitalo rinkų tarybos tikslų įgyvendinimo, pašalindamas nereikalingas administracines kliūtis, trukdančias efektyviam disponavimui vertybiniais popieriais ir mažinančias Lietuvos patrauklumą investuotojams.

Lietuvos konkurencingumas Europos Sąjungoje

Svarbu pažymėti, kad Lietuva išsiskiria iš kitų ES šalių, nes absoliučioje daugumoje kitų ES šalių toks reikalavimas neegzistuoja. Šis unikalus reikalavimas daro Lietuvą mažiau patrauklią tiek vietiniams, tiek užsienio investuotojams ir investicinių paslaugų teikėjams, kurie vertina reguliavimo paprastumą ir efektyvumą.

Didesnė konkurencija investicinių paslaugų rinkoje reiškia geresnes sąlygas Lietuvos gyventojams – mažesnius mokesčius, platesnę produktų ir paslaugų pasiūlą bei aukštesnę aptarnavimo kokybę. Tačiau esamas reguliavimas, kuris neatitinka kitų ES šalių praktikos, atgraso potencialius investicinių paslaugų teikėjus nuo veiklos kūrimo ar plėtos Lietuvoje.

Įstatymo pakeitimas suderins Lietuvos teisinę aplinką su kitų ES valstybių narių praktika, taip pagerinant mūsų šalies konkurencingumą kaip investicinių paslaugų centro ir sukuriant palankesnes sąlygas tiek vietiniams gyventojams, tiek tarptautiniams investuotojams.

Esamos situacijos problematika

Šiuo metu Civiliniame kodekse numatytas įpareigojimas prieš parduodant vertybinius popierius gauti situoktinio įgaliojimą, tuo tarpu jų pirkimui tokio įgaliojimo nereikia. Ši asimetrija sukuria nelogiškų ir praktiškai nepagrįstų kliūčių:

- Vertybinių popierių įsigijimui, kuris didžiąja dalimi lemia finansinės rizikos situoktiniams atsiradimą, nėra reikalingas formalus rašytinis kito situoktinio įgaliojimas;

- Tuo tarpu jų perleidimui, kuris dažnai skirtas rizikos mažinimui ar pelno fiksavimui, toks įgaliojimas yra privalomas.

Papildomai norime atkreipti dėmesį, kad nesutinkame su Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento išvada, jog būtina nustatyti vėlesnę įstatymo įsigaliojimo datą. Mūsų nuomone, tokiam sprendimui nėra pagrįstų argumentų dėl žemiau išdėstytų priežasčių.

1. Projektas nepažeidžia sutuoktinių teisių

Projektu siūlomu teisiniu reguliavimu nėra įsiterpiama į sutuoktinių turtinius santykius, kurie atsirado iki įstatymo įsigaliojimo, kadangi siūlomas įstatymo pakeitimas niekaip nepanaikina ir neapriboja sutuoktinių nuosavybės teisių į sutuoktinių įgytus vertybinius popierius. Nagrinėjamu atveju siūloma keisti tik disponavimo vertybiniais popieriais taisyklę, kuri reguliuotų sutuoktinių veiksmus atliekant sandorius, susijusius su vertybinių popierių perleidimu ar teisių į juos suvaržimu po įstatymo įsigaliojimo.

2. Atitinka teisėtų lūkesčių principą

Teisėtų lūkesčių apsauga yra neatsiejamas teisinės valstybės principo elementas, kuris siejamas su visų valstybės institucijų pareiga laikytis priimtų įsipareigojimų. Šis principas taip pat reiškia įgytų teisių apsaugą, t. y. asmenys turi teisę pagrįstai tikėtis, kad jų pagal galiojančius teisės aktus įgytos teisės bus išlaikytos nustatytą laiką ir galės būti realiai įgyvendinamos. Tačiau teisėtų lūkesčių principas neapima įstatymo nekintamumo garantijos bei nesuteikia pagrindo tikėtis, kad įstatymų leidėjas niekada nepakeis teisinio reguliavimo.

Konstitucinis Teismas 2001 m. liepos 12 d. nutarime yra konstatavęs, kad teisinis reguliavimas gali būti keičiamas, jei laikomasi atitinkamų sąlygų: teisinis reguliavimas keičiamas laikantis iš anksto nustatytos tvarkos ir nepažeidžiant Konstitucijos principų bei normų, inter alia laikantis principo *lex retro non agit*, teisinio reguliavimo pataisomis negalima paneigti asmens teisėtų lūkesčių.

3. Projektas pagerina, o ne pablogina sutuoktinių teisinę padėtį

Nagrinėjamu atveju siūlomu projektu sutuoktiniams būtų ne apsunkintas, bet palengvintas disponavimas vertybiniais popieriais, prisidedant prie palankesnio poveikio šeimos finansiniam saugumui, todėl reikalavimo turėti sutuoktinio sutikimą parduodant vertybinius popierius atsisakymas niekaip neigiamai nenulemia sutuoktinių teisinės padėties ir jos nepablogina. Priešingai: kaip nurodoma aiškinamajame rašte, šiuo metu galiojantis reikalavimas turėti sutuoktinio sutikimą parduodant vertybinius popierius neprideda prie geresnio poveikio šeimos finansiniam saugumui, sukuria papildomą našta tiek patiems sutuoktiniams, tiek ir institucijoms, o kadangi vertybinių popierių vertė kinta, laikas, sugaištas gauti sutuoktinio įgaliojimų, gali sumažinti ketinamų perleisti vertybinių popierių piniginę vertę.

4. Išlieka bendrojo sutarimo pareiga

Svarbu pažymėti ir tai, kad įstatymo projektu siūlomas teisinis reguliavimas nekeičia CK 3.92 str. 1 d. įtvirtintos nuostatos, įtvirtinančios bendrą taisyklę, kad turtu, kuris yra bendroji jungtinė nuosavybė, sutuoktiniai naudojami, jį valdo ir juo disponuoja bendru sutarimu. Ši taisyklė galioja tiek įsigyjant, tiek ir perleidžiant sutuoktiniams bendra jungtine nuosavybe priklausantį turtą ir išlieka nepakitusi. Taigi, įstatymo pakeitimo projektas nekeičia nei sutuoktinių turto teisinio režimo, nei disponavimo bendru turtu (įskaitant vertybiniais popieriais) taisyklės - bendro sutarimo pareiga lieka galioti. Todėl jokios sutuoktinių įgytos teisės nėra paneigiamos, ir jokie neigiami padariniai sutuoktiniams nėra sukuriami, dėl ko būtų reikalinga numatyti ilgesnį laikotarpį nuo įstatymo oficialaus paskelbimo iki jų įsigaliojimo.

5. Sumažinama, o ne didinama finansinė rizika

Projektu nekeičiamas ir finansinės rizikos mastas tarp sutuoktinių, kas reiškia, kad projektas neįtvirtina nepalankesnės teisinės padėties sutuoktiniams. Pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą vertybinių popierių įsigijimui nėra reikalingas formalus rašytinis kito sutuoktinio įgaliojimas, nors būtent vertybinių popierių įsigijimas didžiąją dalimi lemia finansinės rizikos sutuoktiniams atsiradimą. Teisinio reguliavimo suvienodinimas tiek vertybinių popierių įsigijimui, tiek jų perleidimui nesukuria jokio esminio pokyčio sutuoktinių priimtoms finansinės rizikos atžvilgiu, o galimai tik ją sumažina, nes, kaip minėta, vertybinių

popierių vertei kintant, efektyvumas ir greitis priimant sprendimus dėl jų perleidimo yra ypatingai svarbus.

6. Sutuoktiniai išlaiko galimybę reguliuoti santykius vedybų sutartimi

Vertinant ilgesnio laikotarpio įstatymo įsigaliojimui reikalingumą, svarbu atkreipti dėmesį ir į tai, kad projektu siūlomas įtvirtinti teisinis reguliavimas liečia veiksmus po įstatymo įsigaliojimo, todėl sutuoktiniai, siekdami, kad vertybinių popierių perleidimas ar jų suvaržymas būtų sudaromi turint kito sutuoktinio įgaliojimų (t. y. pagal šiuo metu galiojančią tvarką), vedybų sutarties nuostatas bet kuriuo atveju turėtų keisti po įstatymo įsigaliojimo - nesvarbu, ar įstatymo pakeitimas įsigalios anksčiau ar vėliau. Pagal CK 3.106 str. 1 d., jokių ribojimų sutuoktiniams pakeisti vedybų sutartį nėra: ji gali būti pakeisti ar nutraukta bet kuriuo metu.

7. Ilgesnė vacatio legis nėra pagrįsta

Tuo tarpu svarstoma vacatio legis idėja, argumentuojant, kad sutuoktiniai bendrąja jungtine nuosavybe esančius vertybinius popierius perleistų ar suvaržytų teises į juos iki siūlomo pakeitimo įsigaliojimo galiojusia tvarka, yra nelogiška ir niekaip nepaaiškina, kodėl sutuoktiniai, kurie bendrąja sutuoktinių nuosavybe priklausantį turtą valdo ir disponuoja bendru sutarimu, primygtinai norėtų pasinaudoti šiuo metu galiojančia „apsunkinta“ vertybinių popierių perleidimo/suvaržymo tvarka.

Išvados

Atsižvelgdami į pateiktus argumentus, prašome palaikyti Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso 3.92 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą, nes:

1. Projektas pašalina nepagrįstą asimetriją tarp vertybinių popierių įsigijimo ir perleidimo reikalavimų;
2. Pagerina investavimo aplinką Lietuvoje, skatindamas gyventojų dalyvavimą kapitalo rinkose;
3. **Sukuria geresnes sąlygas užsienio investuotojams, veikiantiems investicinių paslaugų srityje, veikti Lietuvoje;**
4. **Suderina Lietuvos teisinę aplinką su kitų ES valstybių narių praktika, kur toks reikalavimas neegzistuoja, taip didinant Lietuvos konkurencingumą;**
5. Nepažeidžia sutuoktinių teisių ir teisėtų lūkesčių;
6. Sumažina administracinę naštą tiek sutuoktiniams, tiek institucijoms;
7. Prisideda prie efektyvesnio šeimos finansinio saugumo užtikrinimo;

Atitinka Kapitalo rinkų tarybos tikslus gerinti investavimo aplinką Lietuvoje

Pagarbiai,

Vytautas Šilinskas

Asociacijos Investors' Forum vykdomasis direktorius